LÈXIC

1R TRIMESTRE

1. RECURSOS EXPRESSIUS

Sinonímia: Quan dues paraules tenen un significat equivalent. S´ha de tenir en compte el context.
EX: dur/portar

Antonímia: Quan dues paraules o expressions tenen un sentit contrari en un mateix context.
EX: blanc/negre

Polisèmia: Fenomen semàntic pel qual una paraula adopta més d´un significat. És un fenomen que es dóna a totes les llengües.
EX: banc (de seure, de peixos, de diners…)

Homonímia: Fenomen semàntic pel qual dues o més paraules diferents s´escriuen de la mateixa manera.
Poden ser:

- Homògrafs: si coincideixen en la grafia, però no necessàriament en el so.
  EX: deu (numeral) / deu (verb deure) / déu (Dios).
- Homòfons: si coincideixen en el so però no en la grafia.
  EX: massa (adverbi de quantitat) / maça (substantiu).

Algunes paraules homònimes es diferencien pel gènere: el clau/ la clau, el coma /la coma…

Hiperonímia i hiponímia:

Un hiperònim és una paraula el significat de la qual, al ser general, inclou el significat d´altres paraules. Per exemple “flor” és un hiperònim que abarca paraules com clavell, rosa… Aquestes paraules, al mateix temps són hipònims de l´hiperònim “flor”

Activitats:

Practiquem a la web (LES PARAULES I EL SEU SIGNIFICAT/ MUDSMOTS TALLER DE SEMÀNTICA).

2. REFRANYS

Són frases, en sentit directe i figurat. Expressen un pensament o judici que conté sovint un element fruit de l´experiència. És un recurs d´expressió popular.
EX: “Ni en desembre assolellat, no et tragues la capa del costat”

Pràctica obligatòria avaluable:

- En grups de dos alumnes haureu de buscar vàrios refranys valencians corresponents al mes de l´any que vos pertoque.
- Haureu de portar-los a l´aula quan el professor ho determine i consensuar quin vos agrada o vos suggereix més per a aquest mes. També es podria afegir alguna imatge o fotografia per complementar.
- El treball s´haurà de presentar la data que estipule el professor.
- Finalment s´elaborarà un calendari dels mesos de l´any entre tot el grup classe…per poder- lo penjar a la classe.

3. FRASES FETES I LOCUCIONS

Les locucions són expressions que equivalen a una sola paraula. Per exemple “ull de poll “(durícia)…com veiem equival a un nom.

Les frases fetes són expressions acumulades d´un poble que s´expressa en una llengua i s´insereix en el discurs o text. Per exemple: “caure l´ànima als peus”.

Com veiem, les frases fetes contenen una forma verbal i les locucions no.

Pràctica obligatòria avaluable:

Què s´ha de fer?

- Cada alumne triarà una frase feta del llistat proposat pel professor.
- Copiar el significat de la frase que heu triat o se us ha assignat.
- Posar un exemple. Explicat amb les vostres paraules breument.
- Fer una fotografia del sentit literal de la frase. No pot ser una imatge baixada d´Internet. Heu d´eixir vosaltres (no cal el rostre).
- Posar el vostre nom i primer cognom.

Cóm?

- Imprimir el text amb la foto. Enganxar-lo en una cartolina xicoteta.
- Penjar-ho a l´aula, al nostre racó RODAMOTS o al passadís.

Què es tindrà en compte per avaluar?

- La foto l´heu de fer vosaltres i ha de ser de qualitat. No pot estar desenfocada, ni fosca…
- No pot haver errors ortogràfics a l´escrit.
- L´exemple que poseu ha de ser adequat.
- La presentació ha de ser correcta i el resultat ha de ser original i creatiu.

A continuació teniu el llistat de frases fetes:

- “ BUFAR I FER AMPOLLES”
- “ANAR COM ANELL AL DIT”
- “TOCAR LA PERA”
- “FICAR CULLERADA”
- “NO TOCAR DE PEUS A TERRA”
- “TRENCAR EL GEL”
- “LLIGAR CAPS”
- “ESTAR A LA LLUNA”
- “COM SI SENTIRA PLOURE”
- “ENFILAR-SE PER LES PARETS”
- “TALLAR EL BACALLAR”

- “ESTIRAR DE LES ORELLES”
- “TENIR PAPALLONES A L´ESTÓMAC”
- “QUIN CAP PER A PORTAR UNA CASA”
- “COSTAR UN ULL DE LA CARA”
- “RASCAR-SE LA BUTXACA”
- “TREURE BANDERA BLANCA”
- “AGAFAR LA PAELLA PEL MÀNEC”
- “BALLAR AMB UN PEU”
- “DEIXAR ALGÚ COM UN DRAP BRUT”
- “HAVER BEGUT OLI”
- “COM ARA PLOUEN FIGUES”
- “AIXAFAR LA GUITARRA”

“AGAFAR EL RAVE PER LES FULLES”

2N TRIMESTRE

4. DIFERÈNCIA ENTRE CAMP LÈXIC o FAMÍLIA DE PARAULES i CAMP SEMÀNTIC.

Un camp semàntic és un conjunt de paraules que pertanyen a un mateix tema.

Aquestes paraules poden ser diferents categories gramaticals.

EX: ROBA: cosir, tallar, vestit, pantaló…

El camp semàntic seria el mateix que un camp associatiu però les paraules són de la mateixa categoria gramatical.

EX: MOBLES: taula, cadira, armari, llit…com veiem són tots substantius.

La família lèxica o de paraules és un conjunt de mots que comparteixen la Mateixa arrel, el mateix lexema.

EX: FUSTA: Fuster, fusteria…

ACTIVITATS

Fer exercicis per practicar a la web (LES FAMÍLIES DE PARAULES/ CAMPS LÈXICS I SEMÀNTICS/ EL CAMP SEMÀNTIC (imprimible).

Pràctica obligatòria puntuable

Haureu de treballar per grups, el vocabulari, el lèxic d´un tema triat per vosaltres mateixos…. És a dir, un camp lèxic o semàntic. Alguna temàtica que vos agrade o interesse.
El format serà informàtic.

3R TRIMESTRE

5. ELS BARBARISMES.

Són paraules d´una altra llengua que s´incorporen a la nostra i arraconen o substitueixen les genuïnes. Són innecessaris perquè el Valencià ja disposa de solucions pròpies.

Hi ha de diferents tipus:

a) Fonètics: quan es fa un canvi de pronúncia.
EX: “terra” s´ha de pronunciar amb e oberta i no tancada.

b) Morfològics: canviar el gènere i el nombre d´una paraula.

EX: “molt olor” en compte de “molta olor”

c) Sintàctics: calcar expressions d´una altra llengua.
EX: “res que dir” quan s´ha de dir “res a dir”
“tindre que + infinitiu” quan és “haver de + infinitiu”

d) Lèxics o semàntics: paraules castellanitzades en la majoria dels casos.
EX: rato (estona), pues (doncs), servilleta (tovalló)…

ACTIVITATS

INTERFERÈNCIES CASTELLÀ-VALENCIÀ (Tinet)

VOCABULARI DE BARBARISMES CONSELLERIA

JUGALLENGUA

Pràctica obligatòria avaluable:

Què hem de fer?

- Cada alumne haurà de buscar 4 barbarismes lèxics. Haureu de posar al costat la paraula correcta en valencià.
- Després haureu d´elaborar un quadre amb les paraules correctes en valencià i les equivalents traduïdes en castellà, anglès i francès.
- De les 4 paraules treballades per cadascun, cada alumne en triarà una.
- Posarem en comú les paraules aportades per cadascú i elaborarem un llistat o diccionari.
- Amb el conjunt de les paraules valencianes resultants haureu d´escriure una història (narració, còmic, curtmetratge…) i presentar-ho i compartir-ho amb la resta de la classe.
- Amb la resta de les paraules (les tres restants per alumne) haureu d´elaborar enunciats, preguntes per a aquests barbarismes ja corregits (a través d´un joc…)

Què es tindrà en compte a l´hora d´avaluar?

- Que apareguen totes les paraules del llistat que hem elaborat entre tots.

- Que no hi hagen errors ortogràfics.
- Que es respecten les propietats textuals: adequació, coherència, cohesió, correcció i presentació:
- Que siga original, creatiu, motivador i enriquidor.
- Que es note que heu gaudit i heu aprés vocabulari nou i formal en la nostra llengua.